

אומ שניח

שיחות, דרשות ומאמרים למגידי שיעור ולכל דורש ברבים
לאורו ולזכרו של מרן קדוש ישראל ותפארתו שר התורה זיע"א

ערוך מתוך שיעורי לב ארי - ב"ב

גליון מס' 209

שבת פרשת בראשית תשפ"ו

עניין של חינוך

שבת בראשית

גדולה היא שבת זו שנקראת "שבת בראשית", שלא כמו שאר השבתות שאין להם שם מיוחד. אין "שבת נח" או שבת לך לך", אבל יש גם יש "שבת בראשית". הטור או"ח (סי' רצב) כתב: ומה שתיקנו בשבת ג' ענייני תפילות – אתה קידשת, ישמח משה, אתה אחד. אתה קידשת כנגד שבת בראשית; ישמח משה כנגד שבת של מתן תורה; אתה אחד כנגד שבת שלעתיד לבוא, שבעתיד יהיה ה' אחד ושמו אחד. זוהי גדולתה של "שבת בראשית", שהיא ממשיכה מכוחה קדושה לכל שבתות השנה ובכל שבת אחת מסגולותיה של השבת היא ה"בראשית". בשבת זו יש סגולה של התחדשות, ואפילו לימוד התורה מסוגל להבנה ולהעמקה יתירה לחידושי תורה נעלים ומועילים. על כן מן הראוי שנצל "שבת בראשית זו", שהיא תחילה מבחינת מנוף רוחני להתעלות לכל שבתות השנה. חובה עלינו להקדיש בשבת זו יתר כוחות ללימוד התורה, לגלות חידושי תורה, לקדש שבת זו בקדושה ובטהרה, שהיא תהיה בבחינת מוליך ומביא לכל שבתות השנה. בשבת בראשית זו יש חשיבות רבתי לכך שכל אדם יקבל על עצמו איזו שהיא קבלה לפתיחת חומש בראשית, שתלווה אותו עד פרשת "וזהו הברכה". אין ספק, כי דבר שהוא בבחינת "על הסדר" מדי שבת בשבתו יכול להביא תועלת רבה שאין לנו יכולים להעריך את גודל עוצמתו!

(אוצרות הפרשה)

בברכת שבת שלום

מערכת לב ארי

פנינים משלחן מלכים

"ויבא אלוקים את האדם בצלמו בצלם אלוקים ברא אותו וקנה ברא אותם" [א, כז].

בריאת האדם הייתה, כידוע, ביום השישי, ורבותינו גילו לנו כיצד היה סדר בריאת האדם ביום זה: בשעה הראשונה של היום השישי לקח הקב"ה עפר כדי לברוא בו את האדם. ומהיכן נלקח העפר? ממקום המקדש, כפי שאומרים חז"ל שאדם נברא ממקום כפרתו, הינו ממקום המזבח ששם הוא מביא את קורבנותיו, לכפר על חטאיו. בשעה השנייה גיבל הקב"ה עצמו את העפר, להכין צורת האדם. בשעה השלישית הוא יצר את איבריו, וצייר, כביכול, צורה של ראש, מצח, גולגולת, אוזניים, חוטם, פה, לשון, שפתיים שיניים. וכל האיברים הפנימיים. בשעה הרביעית הטיל בו את הנשמה. בשעה החמישית עמד האדם על רגליו, בשעה ה' שית העביר הקב"ה לפניו את כל בעלי החיים כדי שיקרא להם שמות, ובשעה השביעית הוא התחתן עם חווה. בשעה השמינית נולדו קין והבל, ואמרו חז"ל שעם קין נולדה עוד תאומה, ואילו עם הבל נולדו שתי תאומות. לדעת חז"ל, זו הסיבה שקין קינא בהבל. הרי התורה אומרת: "ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו". דרשו חז"ל – "על עסקי שדה". שהרי נאמר: "כי בשדה מצאה צעקה הנער המאורשה ואין מושיע לה". ה'שדה' מרמז אפוא על הנערה. אמר קין: אני הרי הבכור, ומדוע נולדה איתי רק תאומה אחת, ואילו עם הבל נולדו שתי תאומות? וברצונו לקחת אחת מתאומותיו של הבל, הוא קם עליו והרגו. בספרי הקבלה מובא כי יתרו היה גילגול של קין, ואילו משה רבנו היה גילגול של הבל, וכאשר נתן יתרו את ציפורה בתו למשה לאשה, הוא תיקן בכך את מעשהו של קין שנטל את תאומתו של הבל אליו. בשעה התשיעית הצטווה אדם הראשון שלא לאכול מעץ הדעת, וזה היה שלוש שעות לפני כניסת השבת. מכאן למדו, שבכל יום ששי, אין לאכול שלוש שעות לפני כניסת השבת, כדי שיכנס אל השבת כשהוא רעב. בשעה העשירית, אכל האדם מעץ הדעת, בשעה האחת עשרה, הינו שעה לפני כניסת השבת, הוא נידון ואלו בשעה האחרונה לפני השבת, בשעה השנים עשרה, הוא גורש מגן העדן. עניין זה חוזר בכל יום ששי, כאשר צריך האדם להכין עצמו לקבל פני השבת, לעזור בהכנות לשבת, ובכך יסיר מעצמו דברים רעים. צריך האדם לגזוז את ציפורניו ביום ששי, ומובא בספר חסידים, מעשה בחסיד אחד שנפטר ולאחר מותו נגלה לחברו בחלווה כאשר הוא לבוש בבגדים הדורים ובמצנפת נאה, פניו מאירים וזורחים, ורק על מצחו כתם שחור. שאל אותו חברו לפשר הכתם הזה על המצח, והנפטר השיב לו שזה בגלל שלא נזהר ביום ששי לגזוז ציפורניו לכבוד שבת קודש. כך גם צריך האדם להסתפר ולהכין את נרות השבת, והאשה מדליקה את הנרות כדי לכפר על עוון עץ הדעת. אגב, יש סגולה מרבנו יוסף חיים לכפרה על עוון עץ הדעת, להכין שקדים לשבת ולקלף אותם, ואף את הקליפה הדקה שיש עליהם. הוזהר הקדוש מביא שישן ארבע קליפות הרמוזות בפרשת בראשית: "והארץ הייתה תהו" – זו קליפה ראשונה. "ובוהו" – זו קליפה שנייה. "וחושך" – זו קליפה שלישית. "על פני התהום" – זו קליפה רביעית. וכנגדן היו ארבע גלויות, כפי שנאמר בגמרא: "תהו" – זו גלות בבל, "ובוהו" – זו גלות מדי. "וחושך" – זו גלות יוון, "על פני תהום" – זו גלות אדום. לשקד יש ארבע קליפות: הקליפה הירוקה של העץ, הקליפה החיצונית הקשה, קליפה חומה מסביב, ועוד קליפה דקה הנאכלת עם השקד. אומר רבי יוסף חיים, שיש להכניס את השקד למים ורתחים, ולהשרות אותו מספר דקות, עד שתדך גם הקליפה הדקה וישאר שקד לבן ללא כל קליפה, ולבדך על השקד ביום השבת, זו סגולה לכפר על עוון עץ הדעת. דבר נוסף כתוב בזהר הקדוש, להניח בבית אזור, שהוא הצמח 'עתר' המצוי כיום. לפי רבנו האר"י, בית שיש בו אזור, לא שולט בבית שום משטין ועין הרע, וכל מקסרג. כי האזור הוא מכפר, כמו שרואים אנו ביציאת מצרים, שציוותה התורה לקחת אגודת אזור, לטבול אותו בדם קרבן הפסח שנשחט, ולשים מדמו על המשקוף, ובכך לא יבוא המשחית אל הבית. גם על טמא מת מזים מאפר פרה אדומה עם האזור. לכן יש להרתיח כמה עלי אזור ביום ששי. ובמים הללו לשטוף את הפנים, הידיים והרגליים שלוש פעמים לפני שהולכים לבית הכנסת, וזה מועיל לאדם להסיר ממנו כל מיני משחיתים. בפרט אם האדם חולה, הרי אם שוטף פניו, ידיו ורגליו עם מים שהושרו בהם עלי אזור, זו סגולה נפלאה

(דורש ציון)

לע"נ הבחור אריה ז"ל בן דוד וזהבה הי"ו

מערכת שיעורי לב ארי – שיעורים שבועיים לאור הפרשה מפי הרב אריה יוסף שליט"א

מעשה שהיה...

רגישות לזולת! \ ספור על רבנו מרן הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל זיע"א

הסיפורים הובאו בקונטרס שנכתב ע"י תלמידו ר' שמואל אהרן פיש למלאת שלושים לפטירתו: רגישותו של הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל לכבודו של הזולת, קטן כגדול. היה לשם דבר. אף פיקחותו הגדולה עמדה לסייע לו בעניין זה. התושייה המופלאה שלו באה לידי ביטוי גם בכל פעם שהיה צורך לחלץ מאן דהוא ממבוכה. פעם אירע שליווה בחור לפסיכיאטר. והנה בחדר ההמתנה הוא פוגש יהודי מוכר שהחל לנוע בחוסר נוחות מכך שיתפס' במקום כזה... לא חלפה שניה ורבי אברהם כבר רץ לעבר היהודי כשדמעתו על לחיו ומבקש בתחנונים: "אנא ממך, אל תגלה לאיש שפגשת אותי כאן..."

בסיומה של אחת החופות בה סידר קידושין, הועמדה לרשותו מונית על ידי בעל השמחה. אולם לפתע הבחין באוטובוס, ויתר רבי אברהם על המונית ורץ לאוטובוס. מקום אחד נשאר לו שם ליד יהודי לוקה בנפשו, שישב עם צרותיו והודיע לו כי יש לו עבורו רק חצי מקום... "זה בסדר, לי מספיק רבע מקום" - הרגיע אותו ראש הישיבה הדגול. אברכים נרעשים שראו זאת התחננו לפניו שיחליף עמם מקום. אך הוא הכריז: גם עבור מיליון דולר לא אשנה את מקומי... לאורך כל הדרך הוא סבל מפטוטי הסרק של אותו מסכן. ומשהחל הלה לדבר שלא כדת, אמר לו רבי אברהם: "אני עייף וייתכן שארדם, תעיר אותי אם אפסיד משהו חשוב...". בסיומה של הנסיעה חיבק את שותפו לדרך ואמר לו בנעימות מיוחדת: "כל כך נהנתי לשבת לידך..."

פעם הרב עמד בתחנה כדי לנסוע לירושלים, והיה עמו ת"ח מופלג אחד ועצר טנדר אחד לצדיק 'טרמפ' והציע שייקחם לירושלים ועלו שניהם. וכאשר התחילו בנסיעה, החכם שעלה יחד עם רבינו התחיל בהצעת שאלה בענייני חו"מ ומיד התחיל מו"ר לשאלו על הגירפה שבגן החיות, היאך נראה לו שהביאו אותה מחו"ל הרי היא גבוהה מאד ועוד כיו"ב בכל מיני הבלים ודברים בטלים וכך כל הדרך עד ירושלים. בהגיעם שאל הת"ח את מו"ר: "מה הייתה פשר הנהגתו זו?" וענה לו רבנו: "אשתו של הנהג גם-כן נסעה ברכב והיות והנהג גם כן לת"ח יחשב שכן הוא פותח ספר. אולם הדברים שביקשת לדבר הינם עמוקים ולא היו לפי השגותיו של הנהג. אם-כן, כאשר רעייתו תראה שלא יהיה לבעלה מה להוסיף-ייתכן שהיא תזלזל בבעלה ושלוש הבית שלהם ייפגס". ועוד שרצה להראות שמותר לת"ח לדבר בעוד כל מיני עניינים, משום שידע מו"ר שיש צורך בדבר זה להשכנת השלום. (מלוקט בשינוי לשון קלים מתוך 'פניני הצדיקים')

הילולא דצדיקייא

הילולת מרן הגאון

רבי אברהם

גניחובסקי

זצ"ל זיע"א

(כה' תשרי תשע"ג)

הגאון הרב אברהם גניחובסקי זצ"ל- נולד בישראל בשנת ה'תרצ"ז לאביו: ר' אליהו משה. ולאמו: מרת גיטה (בת ר' דובער נוחימובסקי, אב"ד גולדינגן). כבר בצעירותו ניכר היה, כי עדין לגדולות. התמדתו הייתה מופלאה. למד בישיבת אור ישראל בפתח תקווה. לאחר מכן למד בישיבת פוניבז' לתקופה קצרה, וכעבור זמן עבר ללמוד בישיבת סלבודקה בבני ברק. חמתו נישאה בזיווג שני לגאון ר' דב בריש וידנפלד מטשיבין ולאחר נישואיו היה מקורב לרב ויינפלד. הוסמך על ידי הרב וידנפלד והרב אלישיב. במשך שנים למד בכולל של ישיבת סלבודקה, ובמשך תקופה כיהן כר"מ בישיבת חמד בראשות רב המושב הרב שלמה נח קרול. בשנת ה'תשכ"ז, כשנתיים לאחר פטירת הרב ויינפלד, התמנה על פי צוואתו לכהן כאחד מראשי ישיבת טשיבין בירושלים, שבה כיהן במשך ארבעים וחמש שנה והעמיד תלמידים רבים. במקביל לתפקידו בישיבה נהג למסור שיעורי תורה רבים בבתי מדרש ובבתי כנסת של קהילות וחוגים שונים ברחבי הארץ. לצד עיסוקיו התורניים הרבה לעסוק בפעולות צדקה וחסד. ענוותן מופלג. בקיאותו נודעה בכל התורה כולה. בעל מידות מופלאות. התרחק מגינוני שררה וכבוד והיה מחלק בעצמו חבילות של קמחא דפסחא לנצרכים. היה נוסע כאחד האדם בקו 400 לירושלים עד לימי מחלתו בחודשים האחרונים, על אף מחלתו וכאביו העצומים סירב לבטל את שיעורו ולצורך כך נשאוהו ממיטת חוליו בבית-הרפואה אל היכל הישיבה. רבנו נלב"ע ב-כ"ה תשרי ה'תשע"ג. רבנו חי ופעל כ- 76 שנים. ציונו בבית החיים 'שומרי שבת' זכרון מאיר. בהלווייתו השתתפו יותר מחמישה עשר אלף אנשים. ת.נ.צ.ב.ה. וזכותו תגן עלינו אמן!

המאורות הגדולים

זה ספר תולדות אדם .. בדמות אלהים עשה אתו (ה,א).

ובו יקובץ שלושה סיפורי מופת על רגישותם של גדולי ישראל לזולת

הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל התגורר לעת זקנותו בבית משפחת בתו הרבנית פינסקי בשכונת בית וגן בירושלים. והנה באחת השבתות חילקה הרבנית כדרכה את מנת האוכל לכל המסובים ובתוכם גם את מנת ה"טשולנט". רבי אליהו שקיבל את מנת החמין, אכלה וסיים את כולה. אך כשהגיעה הרבנית לשולחן לאכול את מנת החמין, טעמה ממנה ופערה פיה בתמהון כשהיא שואלת את אביה רבי אליהו: "אבא הכיצד אכלת את מנת החמין הרי הוא כל כך מלוח עד שאי אפשר לאוכלו?!" השיב לה רבי אליהו: אכן את צודקת, החמין יצא הפעם כשהוא מלוח מן הרגיל ואמנם היה קשה לאוכלו. אבל קשה היה לי פי כמה שלא לאוכלו, ולהגיע לידי חשש שמא בכך אפגע בכבודך..." (עפ"י "רבי אל'ה").

סיפור הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל על עובדה ששמע מפי רבו הגרא"א דסלר זצ"ל אשר ביקש ללמדו בזאת עד כמה צריך להיזהר בכבוד הבריות, וכך היה מעשה: אשה פשוטה תמימה באה לפני הרב דסלר ושטחה את שאלתה: היא קנתה דג בשוק וכאשר פתחה את גופו של הדג גילתה שאין לו כיס מרה וכעת היא מסתפקת האם הדג טרף ואסור לאוכלו... כידוע, אין דיני נבלות וטריפות בדגים, ונמצא ששאלתה לא מתחילה. ואולם אם יבטל מיד את שאלתה ויאמר שאין שאלות כאלו על דגים שהרי אינם טעונים שחיטה, עלול להגרם מכך מכשול שמעתה ואילך עלולה לבוא לידי טעות שגם בעופות לא צריך לשאול. ומלבד זאת עלול הדבר לגרום לה שבפעם הבאה תתבייש לבוא ולשאול. על כן פתח הרב דסלר בפניה ספרים והתייחס לשאלה בכובד ראש, ורק לאחר מכן הכריע ופסק לה שאפשר לכתחילה לבשל את הדג ולאוכלו ללא פקפוק.

(תתן אמת ליעקב - ח"א)

פעם אחת בשעה ששוחח החזון איש בדברי תורה עם אחד מבאי ביתו, והיו שניהם שקועים בליבון הסוגייה, אמר לפתע החזון איש ששמע דפיקות בדלת ביתו. נענה האיש ששוחח עם החזו"א ואמר כי לא שמע כל דפיקה. אמר לו החזון איש: "ואני אומר לך בוודאות דופקים בדלת!" הלך האיש ופתח את הדלת והנה נוכח לראות כי אכן עומדת בפתח הדלת אשה זקנה, פליטת השואה, שלא היה לה שום קרוב משען ומשענה, היא נכנסה לחזו"א והחלה לפרט בצורה מוגזמת ובאריכות יתר את כל צרותיה ומכאוביה. שמע החזון איש בסבלנות ובקשב רב כל דבריה, עודד וחיזק אותה. לאחר שיצאה מן הבית אמר החזון איש: "הרי הרגישו ש'לב נשבר' דופק בדלת!"

(מעשה איש')